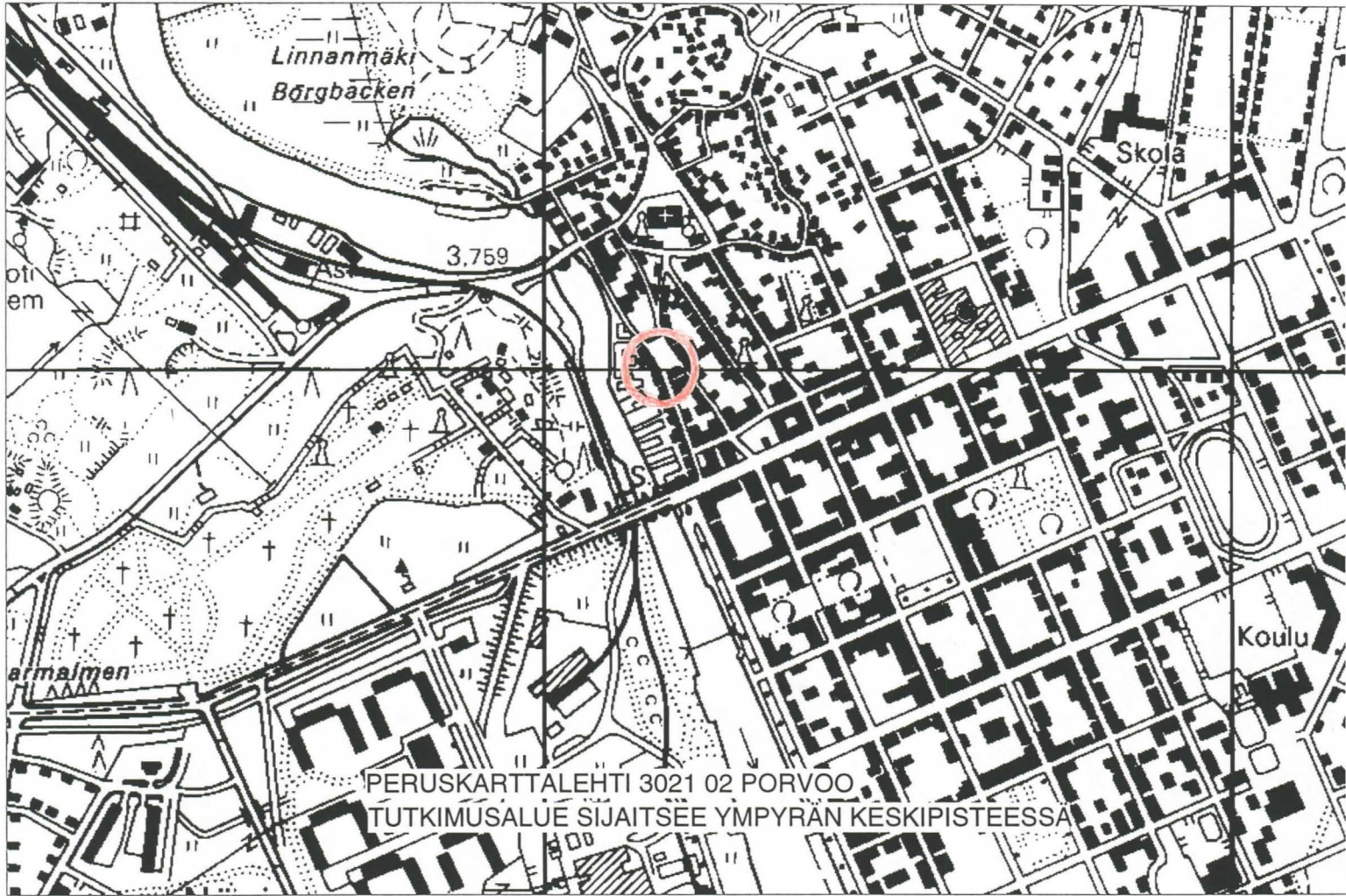

Suurr. mj-rek.
8.4.98/MN:
Hankinta.

PORVOO, JOKIKATU 20-22
kaapelikaivannon valvonta 14.10.1997

(ks. myös J-M Vuorinen ja P. Hakanpää 1997)

FM Marianna Niukkanen
Museovirasto, rakennushistorian osasto

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Kaupunki: Porvoo
Kaupunginosa: Vanha kaupunki
Kortteli, tontti: Jokikatu 20-22

Tutkimuksen laatu: Kaapelikaivannon valvonta ja dokumentointi
Ajoitus: 1700-luku

Peruskarttalehti: 3012 02 PORVOO
x= 6 699 00
y= 3 426 16
z= 7,20 - 7,50 m mpy

Maanomistaja: Porvoon kaupunki

Kaivauksenjohtaja: FM Marianna Niukkanen
Tutkimuslaitos: Museovirasto, rakennushistorian osasto
Kenttätyöaika: 14.10.1997

Löydöt: KM 97083: 30-37 (Vuorinen - Hakanpää)
Väri negatiivit: RHO neg. 119 348 - 119 361

Aikaisemmat tutkimukset:

- Profiilin dokumentointi, Jokikatu - Vanha Raatihuoneentori 1965
- Profiilin dokumentointi, Jokikatu 18, T. Hirvonen ja A. Valo / Museovirasto, rak.hist. os. 1.10.1997
- Kaukolämpökaivannon valvonta ja dokumentointi, Jokikatu 20-22, J-M Vuorinen ja P. Hakanpää / Muuritutkimus Ky 7.-11.10.1997

Tutkimuskertomuksen sivumäärä: 2

Liitteet:

- Väri negatiiviluettelo
- Yleiskartta (kopioitu Vuorisen ja Hakanpään kaivauskertomuksesta) 612.2.23
- Profiilikartta (kopioitu Vuorisen ja Hakanpään kaivauskertomuksesta) 612.2.24
- Tasokartta, tasot 1-2, Mk 1:50. Piirt. M. Niukkanen 612.2.25

NUOVLOBIQINAAKIT RHO:N PIIRUSTUSARKISTOSSA

JOHDANTO

Porvoon kaupunki alkoi suunnitella kaukolämpöputkien vetämistä Jokikadulle vuonna 1996. Museovirasto lähetti 14.2.1997 saneeraustöiden johdosta Porvoon kaupungille kirjeen (dnro 035/304/1997), jossa todettiin, että Porvoon keskiaikaisen asemakaavan alue on muinaismuistolain nojalla rauhoitettu, ja että putkikaivauksien yhteydessä tulee suorittaa arkeologinen valvonta ja tarvittaessa pienimuotoisia kaivauksia. Työn laajuutta oli etukäteen vaikea arvioida, sillä Mannerheimin- ja Jokikadulla on tehty viemäritöitä 1960-luvulla, eikä mahdollisesti säilyneiden kerrostumien laajuudesta ollut tietoa. Kirjeen liitteenä ollut kustannusarvio (150 000 mk) oli laskettu ”pahimman” eli sen mukaan, että kerrostumat ja profiilit olisivat ehjiä koko kaivannon matkalta. Porvoon kaupunki piti kustannusarviota kohtuuttomana, ja lopulta valvonta jäi siihen, että Porvoon museon henkilökunta ja Anneli Naukkarinen Porvoon kaupunkisuunnitteluosastolta tarkastivat kaivannon silloin tällöin ohi kulkiessaan.

26.9.1997 amanuenssi Merja Herranen Porvoon museosta soitti Museovirastoon ja ilmoitti, että Jokikadulla oli näkyvissä ehjää profiilia, palokerroksia ja puujäänteitä. Museoviraston piirtäjät Tapio Hirvonen ja Aarre Valo dokumentoivat 1.10. n. 3,5 metriä pitkän maaprofiilin Jokikatu 18:n kohdalla. Profiilissa erottui noin metrin paksuinen kulttuurikerros, jossa tummia ”rasvaisia” kerrostumia, leikkauksen suuntainen hirsi, jonka olla oli tuohta sekä profiiliin nähden poikittaisten lankkujen päitä samassa tasossa 10 kpl korkeudella n. 6,40 m mpy (ks. piirros Museoviraston rakennushistorian osaston piirustusarkistossa). Herrasen mukaan profiili vaurioitui kaivantoa täytettäessä. Seuraavana päivänä tuli uusi hälytys, ja 3.10. yli-intendentti Mikko Härö ja apulaistutkija Katja Vuoristo kävivät paikalla. Raatihuoneen kohdalla oli näkyvissä lisää dokumentointia vaativia kerrostumia. Työ annettiin tehtäväksi Muuritutkimus Ky:lle; HuK Päivi Hakanpää ja FM Juha-Matti Vuorinen dokumentoivat ja valvoivat kaivamista 7.-11.10. (ks. erillinen tutkimuskertomus ”Porvoon Jokikatu 20-22 - kaukolämpökaivannon valvonta” RHO:n arkistossa). Tutkimuskustannukset, 25 000 mk, maksoi Porvoon kaupunki. Muuritutkimuksen ollessa estynyt jatkamaan kenttätöitä seuraavalla viikolla, jatkoi allekirjoittanut valvontaa vielä 14.10.

KAAPELIKAIVANNON VALVONTA 14.10.1997

Kaivantaja oli tehty Jokikadun alkupäässä kadun länsireunaan ja Museotorin kohdalla lähemmäs kadun itälaitaa torin lounaiskulmaan asti. Kaivannon yksi haara kulki Rihkamakujan pohjoislaitaa pitkin. Putkiojasta meni taloihin muutamia pistoja. Pääkaivanto kulki pitkin vanhaa putkilinjaa, ja ainoat ehjät profiilit havaittiin Jokikatu 18:n ja 20-22:n kohdalla. Kulttuurikerroksia ei kaivamisen yhteydessä tiettävästi varsinaisesti tuhoutunut, vaan kaiva vain raapaisi vanhan kaivannon reunan puhtaaksi. Kaivannot oli jo osittain täytetty 14.10

Muuritutkimuksen dokumentoiman profiilin (Jokikatu 20-22; alue 1) yläosaan vedettiin vielä kaapelit, jotka kaivettiin ylimmän palokerroksen pohjan tasoon (n. 7.30 m/mpy). Muuritutkimus oli valvonut kaivamista ensimmäisten neljän metrin matkalta (ks. Vuorinen - Hakanpää 1997; kartat 1 ja 2); jatkoin valvontaa tästä eteenpäin neljä metriä, mistä alkaen kaivettava alue oli tuhoutunutta. Tutkimani alue on nimetty Vuorisen ja Hakanpään raportissa alueeksi 4. Pinnassa oleva täytehiekkä poistettiin varovasti kaivinkoneella, ja paljastunut palokerros puhdistettiin lapiolla ja lastalla.

Palokerroksen yläosa oli punertavaksi palanutta karkeaa hiekkaa (Vuorinen - Hakanpää: yksikkö 15). Hiekkakerroksen alta paljastui leveistä pohjois-eteläsuuntaisista lankuista tehty hiiltynyt katupinta (Vuorinen - Hakanpää: yksikkö 16). Lankut olivat 20-25 cm leveät ja varsin jyhkeät, ja lankkujen välissä oli 5-10 cm leveät raot. Lankkuja mahtui kaivausalueelle (leveys 110 cm) kolme rinnakkain; kaivausalueen reunaan jäi vielä yhden lankun puolikas. Näiden pitkittäisten lankkujen päällä oli kolme sinne tänne asetettua poikittaista lankkua. Pitkittäiset lankut olivat säilyneet n. 2,5 metrin matkalta, ja niiden pinnalla oli paikoin hiiltynyttä kaarnaa ja tuohtia. Esiin kaivetun alueen pohjoispäässä 7 metrin kohdalla oli lankkujen läpi kaivettu paalunsija, jossa oli pystypaalun jäänteitä ja tukikiviä. (Ks. kartta 3, taso 1).

Päällimmäisen puukerroksen alla oli kerros poikittaisia (itä-länsi) hyvin tiiviisti aseteltuja lankkuja, joiden yläpinta oli hiiltynyt. Ylempi ja alempi puukerros olivat aivan kiinni toisistaan, ts. niiden välissä ei ollut maata. Puukerrosten yhteispaksuus oli n. 20 cm ja ne sijoituivat korkeudelle 7,20 (pohja) - 7,50 m mpy. (Ks. kartta 3, taso 2).

Dokumentoin ylemmän ja alemman puutason tasokartoin sekä väripaperivalokuvoin. En vaainnut tasoja, sillä niiden korkeus erottuu riittävästi Muuritutkimus Ky:n tekemässä profiilikartassa. Muuritutkimus Ky otti myös maanäytteitä, jotka Terttu Lempiäinen analysoi. Kelvollisia dendronäytteitä ei lankuista saanut.

Alemman puukerroksen alta sekä sen päältä niissä kohdin, joihin ylemmän kerroksen raot osuivat, löytyi suunnaton määrä liitupiippujen varsien katkelmia, joista keräsin talteen suurimmat, 374 kpl. Kahdeksan varrenpätkää on leimakoristeltuja, ja pesiä tai niiden katkelmia on viisi. Lisäksi löytyi runsaasti vihreää, osin palossa sulanutta tasolasia sekä muutama vihreän lasipullon ja mahdollisen upokkaan pala. Rautanaulat, oven helat ja muut rautaesineet hävitettiin piirtämisen jälkeen. Alemman puukerroksen alta löytyi ruotsalainen kupariraha vuodelta 1676. Löydöt alueen 4 palokerroksesta talletettiin yhtenä kokonaisuutena (KM 97083:30-37). Esineet luetteloi Muuritutkimus Ky; luettelo on liitteenä Vuorinen - Hakanpään kaivauskertomuksessa.

Vuorinen ja Hakanpää arvelevat, että palanut katutaso edustaisi vuoden 1760 paloa. Toinen mahdollinen, mutta epätodennäköisempi vaihtoehto on vuoden 1708 palo. Samantapaisia, mutta palamattomia puisia katurakenteita tutkittiin Porvoon Rihkamatorilla v. 1981 (Eeva Rajala). Niiden tulkittiin ajoittuvan 1600-luvun loppupuolelle.

Palokerroksen alapuoliset, noin 1,5 metrin paksuiset kulttuurikerrokset jäivät koskematomina kaapeleiden alle. Reilun metrin levyinen säilynyt kaistale sijaitsee kaukolämpökaivannon ja Jokikadun länsireunan rakennusten välissä; rakennusten vierusta on tuhoutunut noin metrin etäisyydelle kivijalasta. Koska kerrostumat ehtivät kuitenkin olla yli viikon ulkoilman kanssa tekemisissä ja kaapelit ja kaukolämpöputket muuttavat maaperän lämpö- ja kosteusolosuhteita, tulevat kerrostumat luultavasti tuhoutumaan tähänastista nopeammin.

Helsingissä 3.2.1998,

Marianna Niukkanen

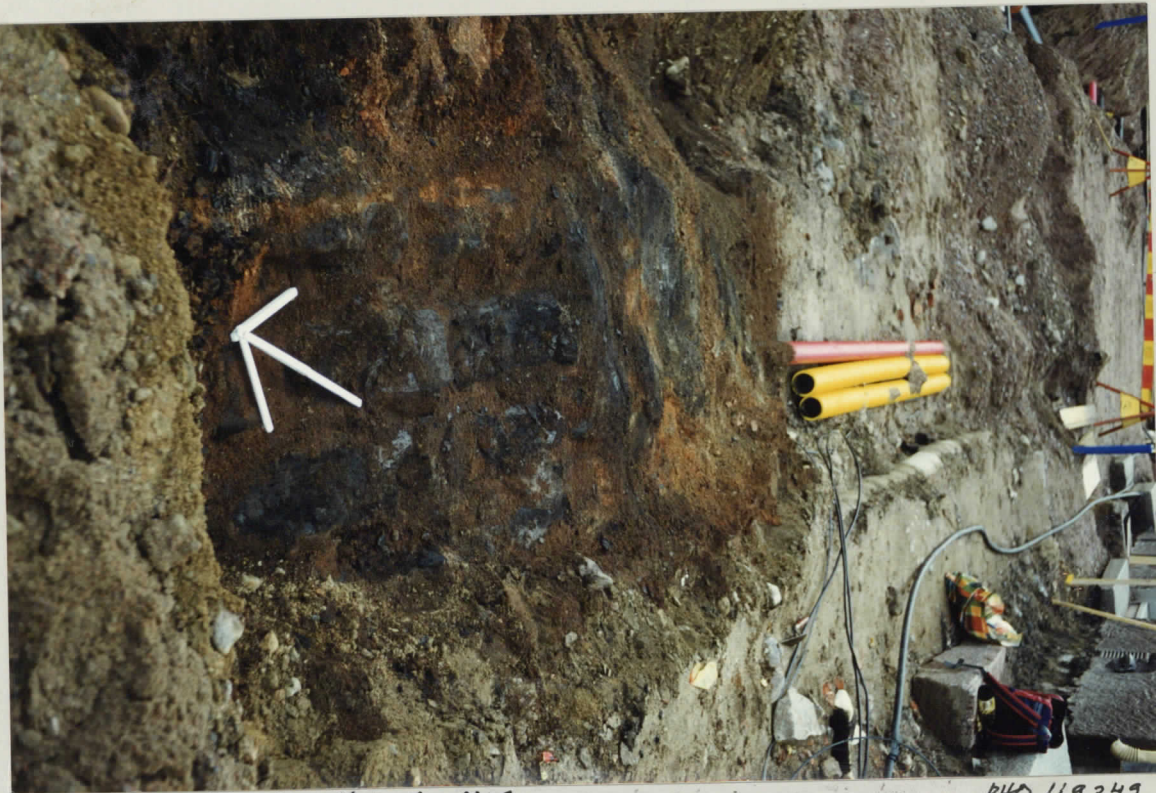
PORVOO, JOKIKATU 20-22

VÄRINEGATIIVILUETTELO

RHOneg	Aihe	Suunta
119 348	Alue 4. Palokerrosta ennen lankkujen paljastumista.	S-N
119 349	Alue 4, taso 1.	N-S
119 350	Alue 4, taso 1.	N-S
119 351	Alue 4, taso 1.	W-E
119 352	Alue 4, taso 1. Paalunsija erottuu nuolesta katsojaan päin.	W-E
119 353	Alue 4, taso 2.	W-E
119 354	Alue 4, taso 2. Lähikuva.	W-E
119 355	Alue 4, taso 2.	S-N
119 356	Alue 4, taso 2.	E-W
119 357	Hiiltyneen katukerroksen leikkaus alueen 4 länsiprofiilissa.	E-W
119 358	Kaukolämpökaivantoa Jokikadulla Museotorin luoteiskulmassa.	S-N
119 359	Osittain täytettyä kaivantoa Rihkamakujan pohjoisreunassa.	E-W
119 360	Osittain täytettyä kaukolämpökaivantoa Jokikadun alkupäässä.	S-N
119 361	Kaapeleita asennetaan alueelle 4.	S-N

Kuvat otti Marianna Niukkanen 14.10.1997.

17.

Alue 4. Taso 1. N-S

RHD 119349

15

Alue 4. Palkkernosta ennen lankkujen paljastumista RHD 119348 S-N

18.

Alue 4. Taso 7. RHO 119350 N-S

19.

Alue 4. Taso 7. RHO 119351 W-E

22.

AIVE 4, Taso 1. Paalunsija rrottuu nuolesta katsojaan päin. W-E RHO 119352

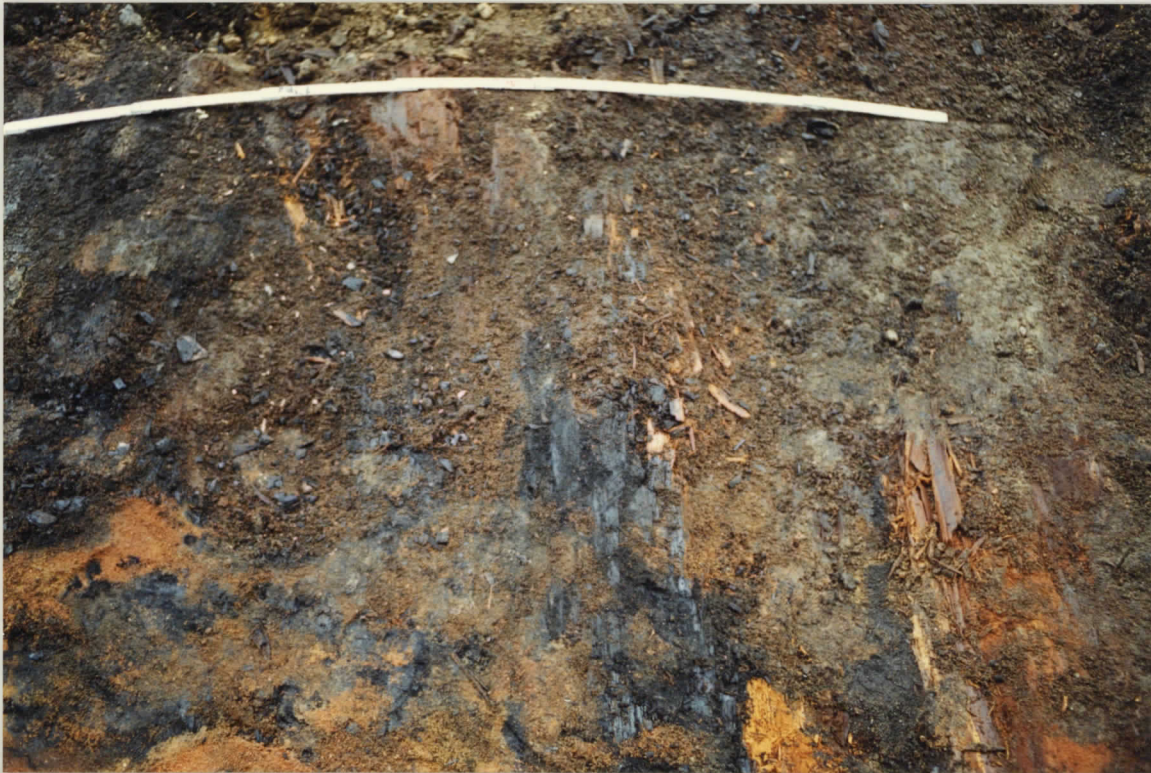
28.

AIVE 4, Taso 2

RHO NEG 119353

30.

Alue 4, taso 2. Lähikuvaa. W-E

RHO. 119354

31.

Alue 4, taso 2. S-N

RHO 119355

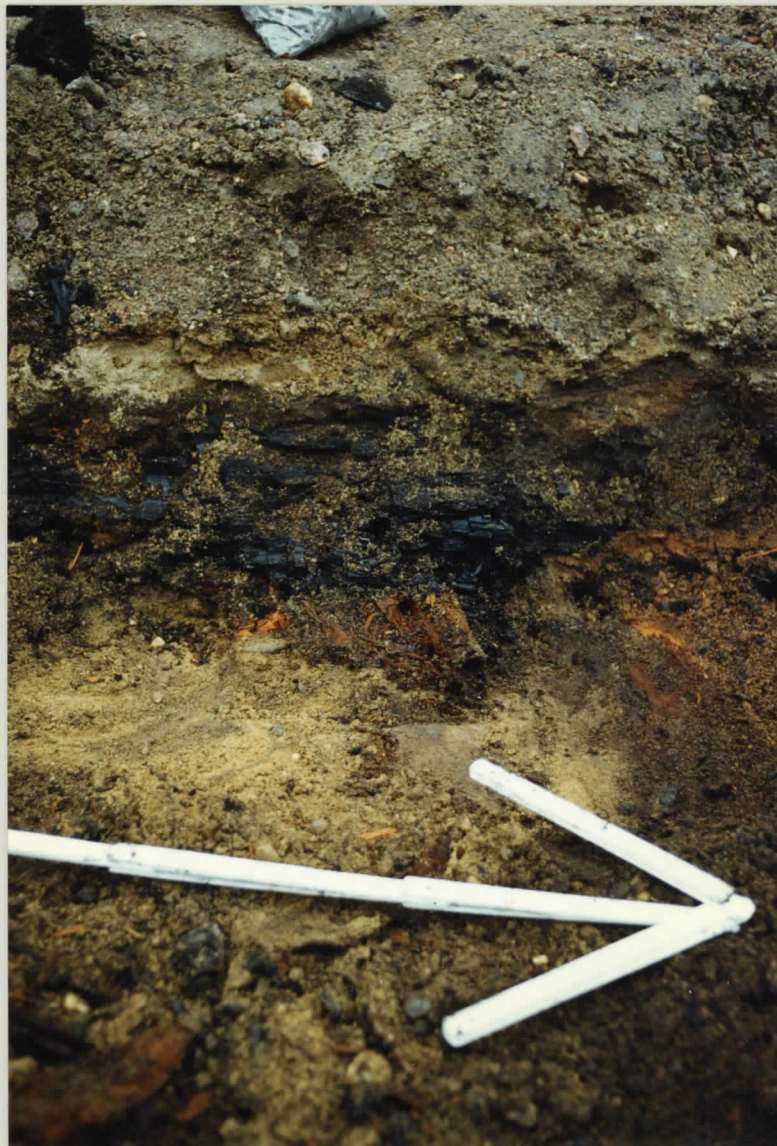
32.

Alue 4, taso 2. E-W

RHO 119356

33.

Hiltynneen katukerroksen leikkaus alueen 4 länsiprofiilissa. E-W

RHO 119357

34.

Kaukolämpökaivantoa Jokikadulla Museotorin luoteiskulmassa. RHO 119358 S-N

35.

Osittain täytettyä kaivantoa Rihkamakujan pohjoisreunassa. E-W
RHO 119359

36.

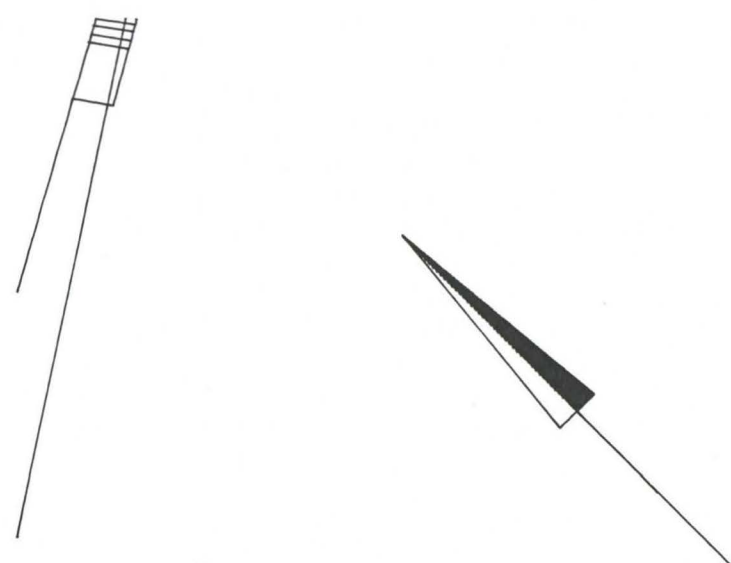
Osittain täytettyä kadon lämpökaivantoa Jokikadun alkupäässä. S-N RHO 119360

E.

Kaapeleita asennetaan alueelle 4. S-N

RHO 119361

MUSEOTORI
MUSEITORG.

VANHA RAATIHUONE
GAMLA RÄDHUS

Kp 683
8.261

JOKIKATU

ALUE 1

Alue 4

ALUE 2

ALUE 3

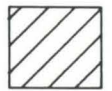
24

22

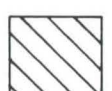
20

A B Lounaisprofiili

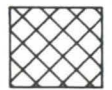
- 1. Hirsirakenne (yksiköt 11,13,13b)
- 2. Hirsirakenne (yksiköt 29,30,34-38)

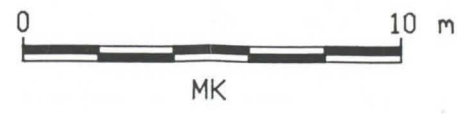
Alue 1

Alue 2

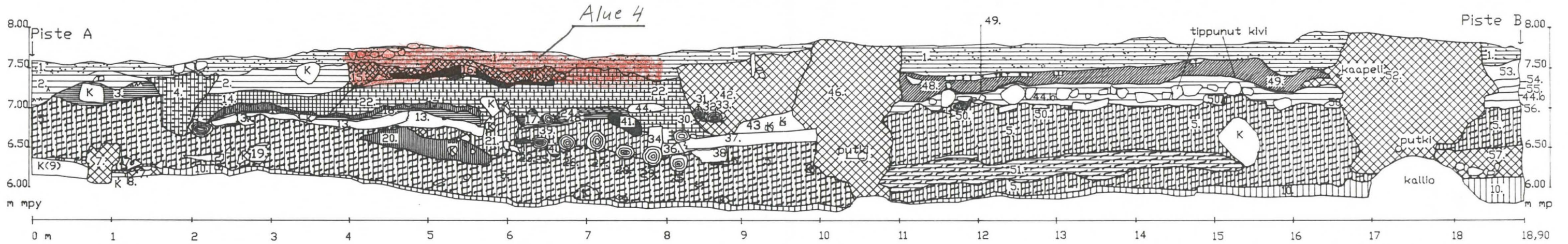
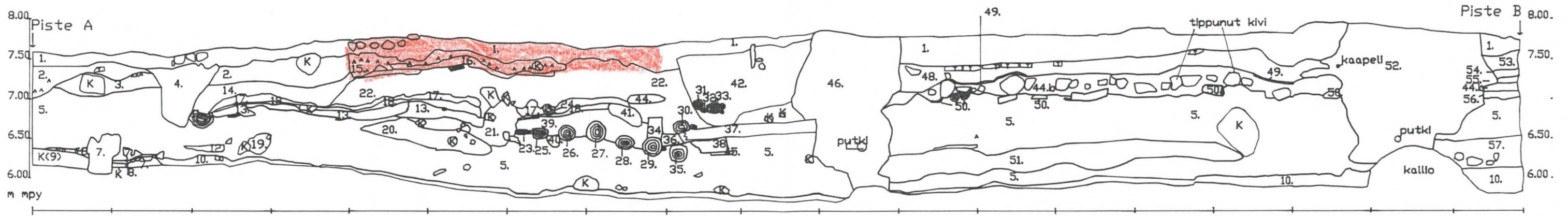

Alue 3

PORVOO JOKIKATU 20-22 J.-M. VUORINEN & P.HAKANPÄÄ 1997	YLEISKARTTA 1:200 (Karttapohja Porvoon kaupunki)
MITTAUSDOKUMENTOINTI Puht.piliretty P.Hakanpää 1997	MUSEOVIRASTO RAKENNUSHISTORIAN OSASTO RITARIHUONE 00170 HKI 17 PUH. 651 611 Kartta 1

612.2.23

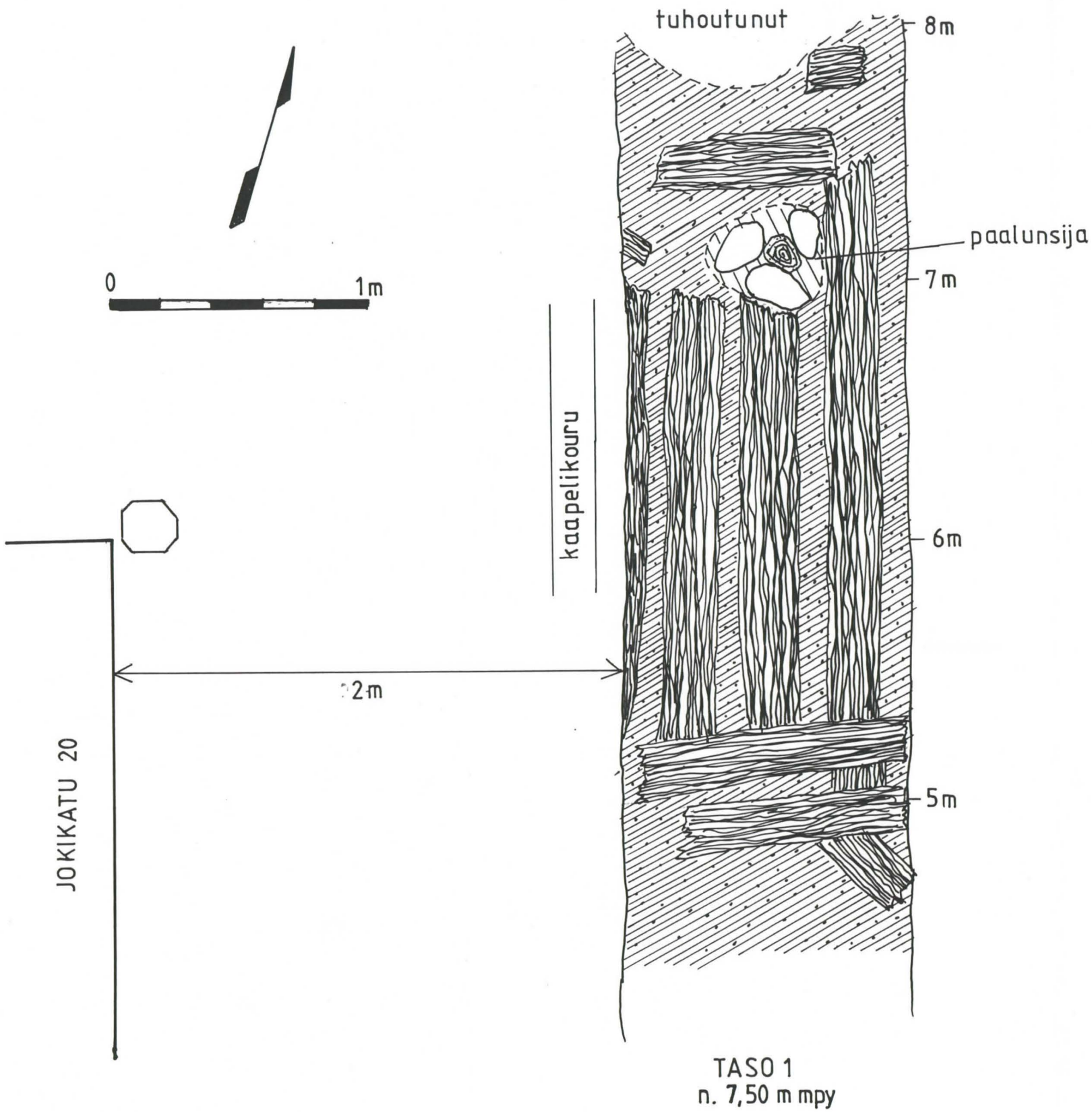

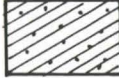

1. sora ja hiekka	8. hiekasekainen savi
54. sora ja karkea hiekka	14. savensekainen hiekka
19. sora	
2. hiekka	20. vaalea savi
44. hiekka	10. harmaa savi
44.b hiekka	(koskematon savi)
3. hieno hiekka	15. palanut hiekka
18. hieno hiekka	51. hiekkainen puuroskakrs
5. savinen puuroskakrs	16. palanut puukerros
21. puuroskakrs + pienet kivet	puu/hirsi
39. puuroskakrs	11.-13b, 23.-38, 49, 50, 56.
43. puuroskakrs	△ tiilimurska
53. puuroskakrs	⊙ kivi
55. puuroskakrs + tiiliä	⊙ puu
22. läikikäs hiekka	⊠ tiili
42. läikikäs hiekka	
4. likainen hiekka	
17. hillipitoinen hiekka	
40. siltti	
41. siltti	
45. siltti	
5 siltti	
7. hieno hiekka(häiriö)	
46. löysä hiekka (häiriö)	
52. hieno hiekka(häiriö)	
57. täyttösora(häiriö)	

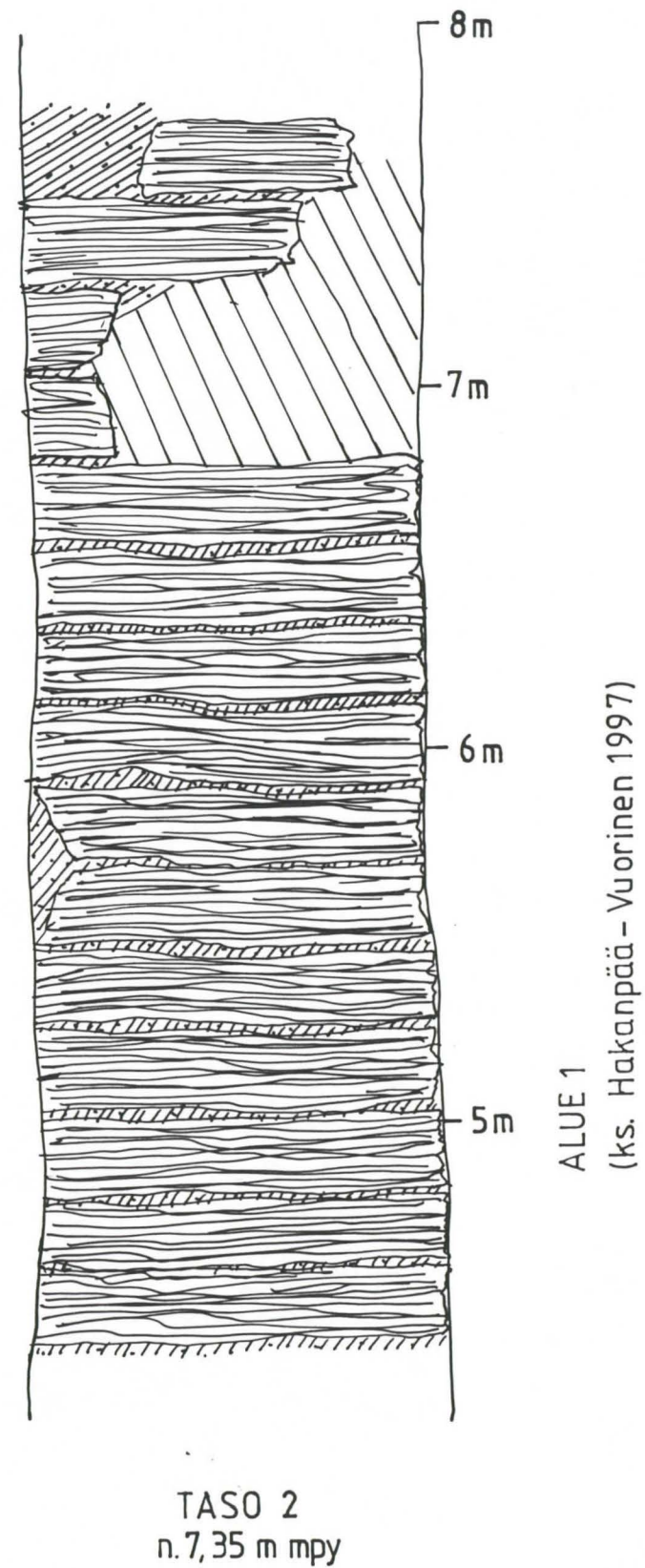

Porvoo, Jokikatu 20-22 syyskuu 1997	Alue 1 Lounaisprofiili MK 1:50
MITTAUSDOKUMENTOINTI J.-M. Vuorinen ja P. Hakanpää	MUSEOVIRASTO RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
puhtipiirt. P. Hakanpää 30.12.1997	RITARIHUONE 00170 HKI 17 PUH. 651 611
	Kartta 2

612.2.24

- punertavaksi palanut hiekka
- sekoittunut hiekka
- hiiltynyt puu

PORVOO JOKIKATU 20-22		ALUE 4 TASOT 1 JA 2, MK 1:50	
MITTAUSDOKUMENTOINTI M.Niukkanen 14.10.1997		MUSEOVIRASTO RAKENNUSHISTORIAN OSASTO RITARIHUONE 00170 HKI 17 PUH. 09-40501	
		KARTTA 3	

612.2.25